

Миодраг Илић

**ВУКОМАНОВ
ПОВРАТАК**

Драма у 3 чина с епилогом

МИОДРАГ ИЛИЋ, драмски писац, романсијер и новинар, потиче из старе београдске породице трговаца и службеника. Завршио је Филозофски и Факултет драмских уметности (класа драматургије професора Јосипа Кулунџића, 1966).

У периоду од 1962. до 1990. написао је низ драмских текстова, који су приказани на многим сценама претходне Југославије, објављени или преведени на стране језике (*Илон – ишчезли град*, *Пред слейим зидом*, *Вештац*, *Кафана у луци*, *Пуч*, *Сан зимске ноћи*, *Пси*, *Валцер њоручника Нидриџена*, *Ајис*, *Леџенда о земљи Лазаревој...*). Аутор је неколико радио-драма (*Поликарп*, *Фонџана à la Медичи*, *Бродолом и како га извесити...*) и две телевизијске драме (*Којерник*, *Ојерација*).

Његова драма *Пуч*, изведена први пут 1973. у крагујевачком Театру „Јоаким Вујић”, а потом 1977. у Београдском драмском и 1978. у Српском народном позоришту у Новом Саду, први пут се појављује у штампаном облику у четвртој књизи ове едиције.

Илић је драматизовао роман Милана Кундере *Шала*, превео је с италијанског драму *Ема удова Ђокасџа* Алберта Савинија (*Атеље 212*) и с енглеског Милерову верзију Ибзеновог дела *Нејријашељ народа*. Сарађивао је с многим књижевним листовима и часописима, као позоришни критичар и есејист.

Од 1975. до 1979. био је управник Београдског драмског позоришта, а од 1982. до 1990. директор Дrame Народног позоришта, да би се вратио новинарству као директор Програма за иностранство РТС, уредник, аутор и водитељ емисија документарног жанра. Илић је аутор романа *Где је крај улице* (1995) и збирке новела *Излећ у Амстердам* (2002).

Миодраг ИЛИЋ

ВУКОМАНОВ ПОВРАТАК

драма у 3 чина с епилогом

Л И Ц А

ВУКОМАН, 65 год.

ВЕСЕЛА, његова жена, 60 год.

НЕБОЛША, старији син, 34 год.

РАТИБОР, млађи син, 28 год.

СВЈЕТЛАНА, кћи, 25 год.

Радња се збива у Београду, данас

ПРВИ ЧИН

Дневна соба у једном од оних сџанова каквих је на хиљаде у солићерима београдских нових насеља. Међу њим, умесџо онако како уобичајена грађанска удобносџ и укусу захџевају, породица Олујић је овај просџор уредила према својим дошљачким навикама и акуџним поџребима да би се некако преживело: на средини је сџо засџрџи шареном мушемом, а наоколо су чеџири расклимаџане сџолице које су ко зна када приџадале нечијој џриџезарији. Ту су заџим џомиле нерасџоређеноџ сџароџ покућсџива, џуџне џорбе, вреће, канисџери, мали елекџирични шџедњак на дрвеном сандуку, ниски лежај џокривен џилимом. Изнад сџола виси преџенциозни киџњасџи лусџер који одудара од оџиџе несређеносџи и уочљиве приременосџи. На видном месџу је исџакнуџа икона Арханџела Михајла пређ којом је уџаљено кандило. На левој сџрани је дирекџан улаз са сџеџенишџа, а на десној враџа која воде у осџале просџорије сџана. Кроз прозор у дубини џробија се шџура свеџлосџи пређвечерја мешајући се са свеџлошџу лусџера.

Весела, “народска жена”, клечи исџод иконе и моли се. Њој је највише 60 џодина, али раџи, џаџње и болесџи учинили су да изгледа сџарија неџо шџо јесџе. У скромној је црној хаљини, са мушким цџелама на ногама.

ВЕСЕЛА: Чудотворче, славо наша, помози нама прогоњеним по свијету. Отклони несређу и муку, спаси овај дом и моју дјecu. О, молим те, свече, одагнај клетву и урок од мог Небојше, дај му снаге у туђини. Учини да не посрне у страном свијету, сам, без својџех. И нека мој Ратибор нађе прави пут у овом грдном животу, нека се отме погани џудској. Нека се моја Свјетлана приведе врлини.... А мој Вукоман, војно мој, о, свети арханџеле, да буде крепак и здрав...
(И даље мрмља молићву).

Сџоља улази Вукоман, џромадна сџарина од 65 леџа, каљена на недаћама и у борби за оџсџанак. Још је у џуној снази. Храмље, јер му је лева нога нешџо краћа. У џохабаном је цемџеру неодређене боје и обичним џанџалонама. Носи војничке цокуле.

ВУКОМАН: (Долази џуџећи до сџола, смркнуџи. Седне. Вади из цџа џакло цџаретџа и приџаљује једну. Повуче дим дубоко. Не џледа Веселу, свикао на џен молићвени риџуал. Гунђа)
...Ајде, стара, не богарај ваздан и не метаниши. Глув је он.

ВЕСЕЛА: (Гоџово увређена, крсџи се)
Није!... Шта то збориш, муком се замуко! Опрости му, боже... Није Он глув. Да није џегове милости, не бисмо се живих глава извукли. Дјecu нам је својом силом надкрилио.

- ВУКОМАН: Ову кућу си у богомољу претворила.
- ВЕСЕЛА: *(Поново се ѿрекрсти, устави; иде ѿрема шћедњаку где се у лонцу вари неко јело)*
Кућу, кажеш!... Ову пропушну крлетку на једанајестом кату аветињске кућерине, овај ... овај летећи вагон за марву, ову бетонску шкатулу брез и једног цвијета и пољског мириса, кућом зовеш! Ми смо ти у запту, Вукомане, попели нас у ови солитер окле се с фуњестре само оно гробље доле види!..
- ВУКОМАН: Шути, жено кисела. Друге куће немамо, а и ови кров нам је чудо даривало.
- ВЕСЕЛА: Даривали ти пењези оног твог љубимца, стечени врагте-пита како!
- ВУКОМАН: Не умећи ми прст у рану. Знаш да због тих пењеза ока не склапам. Но, зафали том твојом светом архангелу што смо се спасли оне избјегличке бараке, оног јада и чемера. Неки наши ландсмани јоште тамо труну. Ово ти је прави квартир, у солитеру, па шта! Лифт, гријање! Премија, моја Весела.
- ВЕСЕЛА: Ама, откуд му новци за ово? Ја волијем у бараца бити, ал' чиста образа. Ко ово плаћа и колико?
- ВУКОМАН: Па, наш Ратибор. Ко би други! А може бити да помаже и наша Свјетлана. Дјеца су снађена, нијесу смотана и немоћна к'о ти и ја, стара.
- ВЕСЕЛА: Еј, благо мени, наша је кућа била у Дрнишу, тамо ди сад шокачки јарци пасу. Све је с врагом ошло. Ни биљега тамо нема од наше куће ...
(Уздахне)
А ко је то долазија, с ким си ћакула?
- ВУКОМАН: Ма каква ћакула! Једно говно пасје, а не човјек, доша да пита за нашега Ратибора.
- ВЕСЕЛА: *(Узнемирена)*
А зашто? Ето, видиш, уловија се тај у неку трапуљу!
- ВУКОМАН: Шта ти ја ту знам, у глави ми посве бубња... У задње вријеме све неки лупежи и маскалциони долазу да га ишту. Пријете, шкргућу зубима... Ма, дође ми, сунце им богово, да овијем прстима прецвикам некога од тих шуњала.
- ВЕСЕЛА: Што нам не пусте дијете на миру!

- ВУКОМАН: А и то наше дијете – угазио у сваке врзине и муљаге. Туте је потребита усрана штанга за разгонити пробисвјете и фурфанте од њега. Мотају се наоколо, шпијају, обилазе нас к’о велебитски рисови, губице им слинаве, оће им се новаца, новаца... Проклети новци!
- ВЕСЕЛА: Увалија се Ратибор у неку компликацију, ја што ти речем. Тај ти је мештар од несреће и баксузлука. Видим му ја по очима да га је стра’, јербо се уватија у дрмеж с некакјем криминалитетима. Ајде, кажи, ди се по три ноћи мота и ломата? Ди је ноћас дормива...?
- ВУКОМАН: Вели да има добростојеће пријатеље.
- ВЕСЕЛА: Да није натрча на неку курветину београдску, а, Вукомане? Да га не скалупи за се нека профандура, нека с оним голим пупком, боже ме саклони!
(Крсти се).
- ВУКОМАН: Курава је пун свијет. Али, ни он није пуво на мјесец!... Јесте јевивјетар, али зна да се брани од гуја.
- ВЕСЕЛА: Спрцо је, да простиш, тридесету, а још вија еје по магли. Кад ћу видјет снахе, неку нако нашки поштену која ће ми родит унуке? Пусто му је живјет од оштерије до оштерије, сатират снагу и вријеме са галантинама и лупежима. Ајме, мој Вукомане, што смо ти дочекали ти и ја под старост. Да дрктуљимо к’о грмуше у овој бетоњери, да бројимо дане и ноћи, да чекамо нешто боље што нигда више неће доћ.
- ВУКОМАН: Не лелечи, женска главо. Могло је бити и горе. Дјеца су нам жива. Наћ’ ће они пута и моста, то је моја вучја крв...
- ВЕСЕЛА: Много си ти мекушан и савитљив ш њима. Расколанио си их, распустио. Ди ти је она шињорина, госпојица кћи? Кад се она враћа дома? С ким се вуцара?... Цијелу ме гроза узне кад помислим ...
- ВУКОМАН: Баста. Сад је увелике баста. Нима ни неђеље како си из шпитала, а већ арамијаш и квоцаш! Доктор је прописа да се мораш умирит, да ти срце од живаца страдава...
- ВЕСЕЛА: Што ћу кад се страшим за њих, а и за тебе. Стра’ ме ваздан. Не спавам по цијелу ноћ. Мисли су ми у глави к’о осе у шупљем дубу.
- ВУКОМАН: Прескрибо ти јуче доктор лијекове које мораш узимати. Од ти’ лијекова бит ћеш ми, стара моја, јопет к’о срна. Претећи ћеш ти мене по вијека!

ВЕСЕЛА: Јој, не до ми бог! Што ћу ја без тебе?... Нема ти у нас новаца за те лијекове. Све неке скупе љекарије из Швицарске, Њемачке, Америке ...

ВУКОМАН: Новци су моја брига.

ВЕСЕЛА: Јој, куку мене, ја се заћакулала с тобом, а вечера замало да изгори!...

(Скида лонац са шћедњака)

Изненада одјекне рески звук елекћричног звона изнад улаза у сћан.

ВУКОМАН: Ко би то могао бити ... ?

ВЕСЕЛА: Увек претрнем кад је неко пред вратима.

ВУКОМАН: Ајде, смири живце. Ратибор, арамија, сигуро је јопет затурија кључ...

(Прилази вратиима, оћвори их, и сћане као укоћан од изненађења) Види, види, сокола! Види ко нам је стига преко мора! Као гром из плава неба!

Улази Небојша, сћарији син. Крућан момак, широких лећа, мало жојазан, са залисцима и ћанким брковима. Уноси ѿвећу ѿућну ѿорбу. Одевен је једносћавно, ѿрактћично – фармерке, кошуља, већровка...

НЕБОЈША: *(Громко)*
Good evening, everybody!
(Грли се с оцем).

ВЕСЕЛА: *(Радосна, цейћи од узбуђења)*
Небојша, сине мајкин! Анћеле мој, љепото моја, окле ти тако избебуа!?...
(Загрли сина, љуби ћа, а и он ћу)
Јој, срце ће ми искочити од радости! Није га мајка пет година пољубила! Снаго моја!...

НЕБОЈША: Ето мене, прелетио пола свијета!... Ћаћа, ти све млаћи!... Мајко, јеси ли оздрвила?... А Ратибор, како је он?... Тако сам вас се ужелио! Кад је авијон слетио, ја ... ја као да сам неки лијепи сан уснио ...

ВУКОМАН: Још је лући, крижа ми светог! Максим у Лондон, Максим из Лондона!

НЕБОЈША: Из Глазгова, ћаћа! Ја сам више Скот него Инглез.

ВЕСЕЛА: Ју, каки скот! Скотови су они што мрзу на нас, православне!

ВУКОМАН: Добро си путовао? Ајде, сједи. Одмори се.

- ВЕСЕЛА: Мајка ће ома вечеру...
(Узврши се око шпедњака, брзо сџавља џањуре и кашике на сџо)
Јој, шта да му подам вако гладном и уморном?...?...
- ВУКОМАН: Подај му крува и панцете, и ето му.
- ВЕСЕЛА: Крува и панцете! Тај се поинглезио, тамо једу само рибљу икру. Ди ће ти он ист голог крува!... Је л' тако?
- НЕБОЈША: Ма, не, ужелио сам се наше хране ...
- ВУКОМАН: Е, ако се поинглезио, сад ће ође да се јопе посрби!
(Весели)
Знам те ја, лисицо из вртаче. Признај што у потаји увијек имаш за своје мезимце?
- ВЕСЕЛА: Он ми је првјенац, најстарији. За њега мора бит све нај-љепше.
- НЕБОЈША: (Седа за сџо)
Па, туте се много промијенило. Ви се извукли из оне бувљиве бараке...
- ВУКОМАН: А шта ће се промијенити? Ми исти, Београд исти, власт иста, само биједа још већа.
- ВЕСЕЛА: Ја сам ти ође, на висини, вазда у зорту, ка она куја што у поплави не умије сић са крова. Кукавица брез и једне сусјетке пред којом могу срце отворит. Моје друге остануле тамо, у бараци у Бабиној Греди. Око мене, и лијево и десно, све неке напухане жабе, шјоре! Гледају ме ка да сам шугава, ни помозбоже, ни добра дана да рекну...
(Доноси однекуд комад џришџа. Сџавља џа џред Небојшу. Сџа му јело у џањир, додаје исечен хлеб)
А ти – од женидбе ништа? Је л' ми на видику снаха? Ође ли ме нека одмијенити?
- НЕБОЈША: Немам ти ја тамо луфта за ашиковање.
- ВЕСЕЛА: Луфта? .. Вријеме ти одмиче, синко. Мољац ти се уселија у косу. Жени се, благо мени. Дјецу прави. Истријебили смо се и искорјенили. Ајме мени, нигдје унука, нигдје будућности...
- ВУКОМАН: Ајде, што си га спопала ка чума! Жениће се кад он буде хтио, кад га трефи прилика.
- НЕБОЈША: Оженићу се, мајко. Обећајем. Морам прво да се саставим са собом. Знадеш, ломило ме тамо, у туђини... Кидало комад по комад душе...

- ВЕСЕЛА: Тужан си ми. Некако друкчији... Тровала те самоћа...
- ВУКОМАН: Јес', пер дио, оклен ти сад овдје? Пуштило те вамо да посјетиш нас, фамилију, или си недајбоже добија шуп-карту за свагда?
- НЕБОЈША: Холидеј. Годишњи допуст.
- ВУКОМАН: А од чега живиш тамо, у том Глазгову? Јеси наша какав поса?
- НЕБОЈША: Возим градске аутобусе.
- ВУКОМАН: Охо, фини, госпоцки пос'о. Барем не удишеш цеменат к'о тамо, у Омишу. Него да ми попијемо коју за твој долазак... Стара, додај бутелу...
(Весела им њиноси боцу и чашице, он налива лозовачу)
... Ово ти је наша лоза, тромученица. Донио нам човјек из нашег краја. Ајде, живјели...

Куцају се. Пију.

- НЕБОЈША: Ма јесте то фини пос'о, не кажем. Пођеш, кренеш, станеш. Please, thank you, ОК... Шкоти су учтивни, нијесу галантуни, али цијене добра човјека. Лијепо ме примили, дали ми крува. Али, ја сам ти жељан оног нашег камена, жељан сам ти и цементаре. Кад сам стао ногом на бетон, туте, на београдском ајродрому, сузе ми саме из очију прокапале. Плачем овдје, али не за овдје, већ за наш Дрниш... А молим вас, гдје је наша Свјетлана.? Је ли се прољепшала?

Зачује се кључ у брави: сїоља улази Раїибор, млаћи син Олујићевих. Сїасиї момак, доїадљивої лика, живих враїоласїих очију, немирної духа. Одевен је у сїиљу своје їенерације – “блуге жанс”, дуксерица, ѡиїике. Уїледавши Небоїшу, сав се озари. Полеїи му у заїрљаї.

- РАТИБОР: Брацо!...
- НЕБОЈША: Дођи овамо, лупежу једни, да ти брацо кости смеље!
(Смеје се, ѡрихваиї браїиа у заїрљаї; ѡољубе се ѡри ѡиїа).

Радосно, жељно, као у деїињсїиву заїїрају далмаїиинско “шеїање”.

- РАТИБОР и
НЕБОЈША: (Такорећи исїовремено, надиїраваїући један друїоїа)
Уно, дуге, тре ... цинкве, шеи, шете ...

- РАТИБОР: *(Задихан)*
Е, да ми је неко рекао да ћеш данас бити овде, с нама, рикнуо бих од среће, маме ми миле... Па, откуда ти, с којом си се ракетом испалио с оног кишовитог острва?
- НЕБОЈША: Ето, десило се. Одмор.
- РАТИБОР: Је ли, брацо, какве су тамо оне ... Шкотланђанке?
- НЕБОЈША: Женске ка женске. Свугдје су исте изблиза, а различне на даљину.
(Смеју се обојица).
- РАТИБОР: Кажу да су пјегаве по сисама, а да су им цице оволике, к'о балуни ...
- ВУКОМАН: Овај сукњар гусла једно те исто! Женске му дођу ка пура за маренду.
- ВЕСЕЛА: Ајме, стид те било, курвару једни шпоркави! Нијеси видио брата пет година, и умјесто да га питаш о другом чему, како живи и тако, а ти – цице, пице, гузице!
- НЕБОЈША: Добро, гдје је та Свјетлана? Шта је с њом?
- Пауза.*
- РАТИБОР: И ја бих хтео знати где је.
- ВЕСЕЛА: Ноћива каткад код нике пријатељице. Дјевојачке тајне...
- ВУКОМАН: Ради ту и тамо. Конобарица... Је ли, Ратиборе?
- РАТИБОР: Да, ноћни рад. Мора се. Криза.
- НЕБОЈША: Криза овдје, криза у Шкотској.
- ВЕСЕЛА: А испомаже и у некој пекари, по потреби.
- НЕБОЈША: Важно је да смо сви петоро скупа, живи и здрави.
- ВЕСЕЛА: Ја ти нијесам баш здрава, синко. Ономадне сам из шпитала. Срце ми прескаче, али ти си мајчин лијек. И за срце и за душу! Кад сам доживјела да те јопет гледам.
- ВУКОМАН: Бит ће боље, јер горе не море бити. Кад смо овако скупа, у грудима ми соко кликће.
(Заганџа. Оба сина прихваћају, ѓрле се, сложено алеучу колико их ѓрло носи: "Ову ође до менека синоћке сам појрндека! Ај ља нека, ај ља нека! Оооооој!")
- ВЕСЕЛА: *(Радосна)*
Пивате к'о канаринци, тићи мајкини!

ВУКОМАН: Прије би река да завијамо ка курјаци на мјесечини кад пухне мразни сјеверац са Свилаје!
(Смеју се, загрљени)

У Рајиборовом цеју од дуксерице засвира мобилни телефоне неку веселу мелодију. Он ја извади и стави на ухо.

РАТИБОР: (Телефонира)
Јесте, ја сам, Ратко Дрек ... Да ми одереш кожу!... А зашто?.. Добро, признајем, једном си је спасао. Дођем ти кратак за један живот... Што смо рекли, биће... Када?... Зависи од Ломбардија и његових комбинација. Мора миш у теглу... Дајем реч, кунем ти се, мајчиног ми гроба... За дан-два....
(Прекине везу).

НЕБОЈША: Ко је то био?

РАТИБОР: Бизнис, брацо. Обичан досадни бизнис.

НЕБОЈША: Какав бизнис кад би неко хтио твоју кожу...?

РАТИБОР: Ма, пусти к врагу. Него колико остајеш, кад се враћаш...?

НЕБОЈША: (Неугодно му је, небива се)
Како да вам кажем... Не враћам се у Глазгов.

ВУКОМАН: А што? Они фини Шкоти ти дали крува, чекају те...

НЕБОЈША: Нијесам вам река истину. Изгубија сам тај поса. Ја бих оста ође, ако ме примате...

ВЕСЕЛА: Примамо те, сине мој. Ама, нешто те не разумијем...

НЕБОЈША: Еј, да ми се вратит у Дрниш, макар на минуту!... Да омиришем горобиље...

ВЕСЕЛА: А, то је! Знајем ја што би ти да омиришеш. Ону шокицу, Зденку Стипанићеву.

НЕБОЈША: Да ми је у срцу - јесте!

ВЕСЕЛА: Заборави је, сине, да те не прокунем. Њени су руке умочили у крв српску до лаката ... Усташе!

НЕБОЈША: Завољели смо се к'о дјеца, мајко. Зденка ми је вазда у грудима, у мислима... Њен лик ме водио кроз све што сам проша – пораз, биједу, понижења, странствовање... Рат нас раставио, али мир ће нас помирити. Она ми је вјерна... Дали смо вјеру до гроба једно другоме...

- ВЕСЕЛА: Није то прилика за те. Њен ћаћа, онај Крешо, ћерао нас из куће, није нам дао ни ланцуне понијети... Од мржње се љубав не прави.
- НЕБОЈША: Морам је видјети макар на једну минуто. Њене очи ће ми рећи све.... Она ме не може мрзити, она...
- ВЕСЕЛА: Ни ријечи више о њој под овим кровом! Зар да ми рађа Буњевце, да ми унучад фратри благосиљају, да мрзе на своје дједове!?
- РАТИБОР: И како замишљаш твој одлазак у Дрниш? Они теби тањир смокава, поклоне се и “Добар дан, госн Олујић. Добро дошли у пржун!” Ја баш и не бих ишао више тамо. Овде је слобода, брацо, нико те ништ’ не пита, а и цуре су широких руку. Миришу, брацо, лепше него твоја Зденка. Има их на сваком ћошку.
(*Смеје се*)
- ВУКОМАН: Немој тако, Ратиборе. Не одбацуј завичај.
- РАТИБОР: Завичај је тамо где ти је добро. А мени је овде добро.
- ВУКОМАН: Свико си се на лак живот и зајбанцију. И чу ли га какијем језиком збори? Побеоградио се човјек, заборавио нашки!
- РАТИБОР: Свјетлана и ја смо одрасли на овом асфалту, па говоримо београдски да нам се вршњаци не смеју.
- ВУКОМАН: Све љепше! Ми смо му смијешни. Београд ти је нама туђина, овдје си вазда фурешт. Еј, нема нас ни тамо ни овдје. Будим се изјутра, погледам у таваницу па ми се зачас учини да је то наша соба, у Дрнишу. А ондак видим кроз фуњестру суре кућерине, црно дрвеће, асфалт и дим, па ме истина удари посријед мозга к’о мацола. Сваки нови дан ми је као да роним под мутном водом којој краја нема.
- ВЕСЕЛА: Мени и Вукоману, два аршина земље довољно, туте, јал тамо, свеједно. А вама дјецо што бог дадне...
- РАТИБОР: (*Усиљено весдело, да би намејнуо другу шему*)
Е, па, да вам саопштим велику новост! Женим се!
- ВУКОМАН: Јопет?! Бого мој, саклони нас.
- ВЕСЕЛА: А ш киме, црни синко?
- РАТИБОР: С Елвиром. Мајко, да знаш каква је! Бедевија!
- ВЕСЕЛА: Гдје је нађе, крижа ти светога?

- РАТИБОР: Код “Плавог јахача”, ту, неки дан. Румунка. Препливала Дунав!
- ВУКОМАН: Оћеш рећи, вода ју избадила теби у наручје!... Кад ћеш да се уозбиљиш? Докле ћеш гонити мистрал капом?
- РАТИБОР: Волимо се, Вукомане! Чим су нам се погледи сусрели, ту ме пресекло! Леба ми!
- ВУКОМАН: Ма, тебека ђавли пушу за врат! Не знаш што збориш. Женидба није пишање у поток, већ...
- РАТИБОР: Овог пута је озбиљно, маминог ми гроба. Мајко, знаш, права је ждребица. Ноге јој расту из рамена...
- ВЕСЕЛА: Ама расте ли јој штогођ из памети?
- НЕБОЈША: Чек да те ја приупитам још нешто. Како се то заклињеш у материн гроб крај живе матере? Јес’ полудио?
- РАТИБОР: Опрости, мајко. То је само онако, ради убедљивости и сигурације ...
- ВУКОМАН: Ти си ми баш сигурација, к’о зарђала броква у трулу даску.
- ВЕСЕЛА: А ди ћеш живјет са невјестом?
- РАТИБОР: У кућици за лифт на петнаестом спрату. Солитер има резервну кућицу без лифта, па нас двоје ту већ кунтирамо... Имамо и празну вешерницу одакле узимамо воду...
- ВУКОМАН: Еј, благо мени ће сам одранио мајмуна!.. Чу ли га, Весела, оће товар да живи у лифту!
- РАТИБОР: То је само привремено, док се не снађемо. Имам у изгледу велики бизнис...
- ВУКОМАН: Каки бизнис?... Те лоповлуке, пријеваре и контрабанду с краденом робом зовеш бизнисом!... Кад смо већ код твојих “бизниса”, да ти речем да се око нас већ два дана врзма неки пропалитет. Мотри на улаз у зграду.. Ја му данас приђем: који си, питам га, шта тражиш туте. А тај кучкин испрдак вели да си га издо и да се узнеш у памет, јер како не би било мижерије и јаука. Иште и неки новац и то голем.
- ВЕСЕЛА: *(Крсѿи се)*
Јаох си ве, окле нами новац! Докрајчили смо овдје ка пука сиротиња ...
- РАТИБОР: Је л’ тај био овако омален..?
- ВУКОМАН: Јесте.

- РАТИБОР: Глават и ошипан на нулу?
- ВУКОМАН: Тако је.
- РАТИБОР: *(Смркнућ)*
Рашчистићу ја то.
- НЕБОЈША: Ма о чему ви то..? Шта ћеш рашчистити?
- РАТИБОР: Олади, брацо, није фрка, кад ти кажем.
- ВУКОМАН: Је ли, море, да није то у вези с оним шверцом Шиптара преко frontiјере, тамо, у Аустрију? Ујдурма с пасошима и визама, а?!...
(Све јаросније)
Ћутиш, накоту од сотоне! Ма зна сам ја да туте неће бити добра! Заигра си опасну фешту с пробисвјетима, и сад ти ишту главу, јакако!...
- РАТИБОР: А ништа вам није сметало кад је Ратибор бацао на овај сто марке и доларе, кад вас је извукао из бараке и сместио у стан за људе, кад си се хранио, појио и дуванио од тих истих пробисвета!
- ВЕСЕЛА: Нијесмо знали што чиниш!
- ВУКОМАН: Не зову те они бадава “Дрек”. Дрек је говно, исерак међ људима. Јој, јада мојега, јој бруке и црна образа!...
- РАТИБОР: Ђаћа, то је био чист посао, мајчиног ми гроба...
- НЕБОЈША: Куш, траг ти поган јебем! Не помињи мајчиног гроба, дреку ниједан!...
- РАТИБОР: Опрости, мајчице... Људи ми верују кад се тако кунем...
- ВУКОМАН: И ти ондак мирне душе лажеш под заклетвом, је ли?
- РАТИБОР: Гледај, ђаћа. Албанцима горело под пркном, нахрили на амбасаде, ал’ виза јок. Не дају им. Онда моји пајтоси умрежили једног Швабу у конзулату. Ми њему петсто марака, он нама мур у пасош. Све преко петсто марака чист профит за мене и ортаке... Многострука ђар, ђаћа! Шваба се опарио, ми се овајдили, а Србија се решила Шиптара. Испоручили смо Западу бар њих педесет. И још смо задали ударац Европи и НАТО-у, који су нам дужни за сву ову несрећу.
- ВУКОМАН: Не брабоњај туте ка да си мандрагору јео! Ти зад’о ударац Блеру и Клинтону! Мулац један некрштени ...

ВЕСЕЛА: Дијете моје, што нам је сад чинит? Пријете ти, ишту новаца, мореш пострадад ...

РАТИБОР: Не бој се, стара. Све је под контролом.

Поново се оџласи Ратиборов мобилни телефон. Он ља вади из џепа.

РАТИБОР: Хало?
(Иде најред, ка ѿросценијуму).

ГЛАС ИЗ

ТЕЛЕФОНА: *(Појчан)*
Слушај ти, Дреку... Говори Кепа... Преки нуо си везу пре једног сата. Мигољиш се, мигољиш.. Рок ти је прошао, немој са мном да се зезаш... Покупићу те и дати тужиоцу, јеси чуо!

РАТИБОР: *(Приђушено)*
Стрпи се, Кепо, молим те... Наместићу ти Ломбар дијца, мајчиног ми гроба, чим добијем прилику... Твој сам...

ГЛАС ИЗ

ТЕЛЕФОНА: Ако ме будеш зајебавао, не гине ти пет година у прдекани. Је л' ти јасно, барабо!...

РАТИБОР: Докле ћеш, бре, да претиш, педеру ! Мислиш да те се бојим? Ухватиш ме за јаја, полицијо. Имам и ја за тебе контру. Могу, знаш, да отпевам песмицу твој начелнику. Знаш како се то зове?... Саучесништво, корупција и сличне подје бице.... Море, марш, ко те јебе, будало!
(Прекине везу).

ВУКОМАН: *(Смркнућ)*
Ко је то био, Ратиборе?.. Да није тај полицајац? Шта оће он од тебе?

РАТИБОР: Не тиче те се, стари. То су моја посла.

НЕБОЈША: О чему је ријеч..?

РАТИБОР: Пусту... Ништа...

ВУКОМАН: Како ништа? Не играј се ватром... Ако си дрек с другијем људима, не буди с нама... ..

НЕБОЈША: Оћу да знам што је по сриједи...

РАТИБОР: Шта тебе, Шкотланђанин, боли ђока за мене и моје ствари!

ВУКОМАН: *(Небојши)*
Посриједи је твој брат – лопушина. Упа је у мрижу ка буцов,
па се трза!

Поново засвира мобилни телефон.

РАТИБОР: *(Јавља се, нервозно)*
Ко је?

ДРУГИ МУШКИ

ГЛАС ИЗ

ТЕЛЕФОНА: *(Појачан)* Ломбардијац. Где си ти, мајку му?... Кријеш се, је ли?... Хоћу мојих пет стотина одмах. И хоћу да се погледамо у очи, пиздо једна...

РАТИБОР: Јеси ти долазио код мог старог да претиш?

ДРУГИ МУШКИ

ГЛАС ИЗ

ТЕЛЕФОНА: Јесам, па шта! Долазио сам да му кажем да си постао пандурски дупелизац и да ће то да те кошта откинутих муда!

РАТИБОР: Пољубиш ме и ти ...!
(Прекине везу).

НЕБОЈША: С ким ти то разговараш... Шта је све ово?

ВУКОМАН: Ето шта је. Овај магарац натоварија на себе два баласта, па сад претежу обе стране.

НЕБОЈША: Какви баласти, дођавола?

РАТИБОР: Трговина, посао, бизнис, брацо.

ВУКОМАН: Гдје ти је њиов новац, ветропире?

РАТИБОР: Уложен на трећу страну.

ВУКОМАН: У курве, је ли?

РАТИБОР: У оно што је мени по вољи!

НЕБОЈША: Чекај. Је ли то нешто опасно?

ВУКОМАН: Опасно јоште како!

ВЕСЕЛА: Јој, мајчице божја и сви свети, јој мени кукавици! Не побише нас усташе, а сад нам пријете вагабонди...

РАТИБОР: Они су комарци који не уједају, мајко. Чему толика фррка!... Није ми први пут да их зајебем, и једне и друге.

ВУКОМАН: Ди су ти новци, Ратиборе? Говори!...

- РАТИБОР: Отишли, ћаћа, отишли. Новци су за то да се троше.
- ВУКОМАН: Небојша, имаш ли штогођ уштеђено, да спасимо ову будалину?
- НЕБОЈША: Ја бих помогао, платио, али немам ни пенија. Све ошло на авијонску карту и ситне поклоне.
- ВУКОМАН: *(Небојши)*
Неће, богме, бит добра. Знадеш ли какову робу овај продаје? Они прашак што се шмрче и од њега побенети.
- НЕБОЈША: То?!... Божију му мајку, Рато, јеси ли се на лудом извору напио?
- РАТИБОР: Ма, шта се вас двојица петљате у моја посла!
- ВУКОМАН: То су и наша посла, идиоте!
- РАТИБОР: Fuck off, деда!
- ВУКОМАН: *(Не разуме)*
Шта рече?
- НЕБОЈША: Каже да се смириш.
- ВУКОМАН: Смирићу се ја у гробу. Смириће ме ови пропалитет.
- Мобилни телефон ѿново авираи. Раѿибор зајуши уши, ѿа ѿа искључи.*
- ВЕСЕЛА: *(Клекне исѿод иконе као на ѿочетѿку чина)*
Арханђеле, чувару наш, надкрили нас својим крилима. Исусе и Маријо, спасите моју дјецу. Спасите нас...
(Рида)

Затѿмњење или завеса

 ДРУГИ ЧИН

Ноћ, неколико сати касније. У дневној соби је појавила се Свјетлост која њудири сјајава силуету мушкарца за сјајом. Ужарена њачка, заправо уљана цигарета у његовој руци, њомера се лево-десно. Појаву њишину њоремеи шум ојварања враи: неко улази сјаја њрудећи се да буде нечујан. Кад нејрејознајљива њрилика њришисне њрекидач на зиду, бљесне свјелост и ојкрије нам да за сјајом седи Раибор, а да је сјаја ушла Свјетлана. Она је млада девојка, можда је навршила двадесет и њи. Привлачних је облика њела и лејих црија лица, али одевена је и наинккана одвећ изазовно, чак на ѡраници доброг укуса. Плаво обојена коса, ѡрошарана црвеним ѡраменовима, разљолићена рамена и крајика сукња, одају намеру да се дојадне мушком ѡлу. Босонога је, јер носи цијеле у рукама.

РАТИБОР: Охо, господична, сињорина, матмоазел, фројлајн, мис – добро јутро. Ви сте напокон свратили у ову кућу, онако у пролазу. Како сте и где сте спавали...?

СВЈЕТЛАНА: *(Помало збуњена, заљечена ѡијањем)*
Нисам нигде спавала ...

РАТИБОР: *(Сјрозо)*
Знаш ли ти колико је сати?

СВЈЕТЛАНА: Била сам с неким друштвом...

РАТИБОР: С друштвом! Добро, зашто ме лажеш?

СВЈЕТЛАНА: Задржали смо се мало дуже... Али, чему ово испитивање?

РАТИБОР: Ко се креше за паре, тај и лаже!

СВЈЕТЛАНА: *(Плане)*
Срам те било! Ја нисам никад ради пара ...

РАТИБОР: Ниси, је ли? А ко те облачи и свлачи, ко плаћа седељке на сплавима, скупе вечере, поклоне, викенд-излете у мотелима, ко?

СВЈЕТЛАНА: Човек који ме воли.

РАТИБОР: Свјетлана, много си глупа, мајчиног ми гроба.

СВЈЕТЛАНА: Паоло и ја – то је озбиљна веза. Ми осећамо једно за друго оно што ти никад нећеш осетити.

РАТИБОР: Љубав!.. А зашто нећу?

СВЈЕТЛАНА: Зато што си покварен, што ти је срце мртво.

- РАТИБОР: Види, види, госпођица је омамљена љубављу! Знаш колико си ти важна том Италијану? Као лањски облак над Тибетом.
- СВЈЕТЛАНА: Он је фини човек. Уз њега осећам да сам *неко*, да вредим.
- РАТИБОР: Тај улицкани жабар је обичан преварант. Кад му досадиш, згазиће те као ижвакану жвакаћу гуму.
- СВЈЕТЛАНА: Ти му завидиш зато што је успешан. За разлику од тебе, губитника, Паоло је прави пословни човек...
- РАТИБОР: ... који продаје српским кретенима америчке клима-уређаје, произведене у Турској по јапанској лиценци и немачким ценама. Он је усто ожењен, гуско једна!
- СВЈЕТЛАНА: Развешће се. Дао ми је реч...
- РАТИБОР: Реч? Реч – теби! Знаш ли ко си ти?
- СВЈЕТЛАНА: Ја сам пристојна девојка.
- РАТИБОР: Ти си изгубљена избегличка гуска. Стани пред огледало и погледај се. Личиш на рекламу за фарбару.
- СВЈЕТЛАНА: (*Само шћо не зајлаче, ѿвређена*)
Вређаш ме, Ратиборе... Понижаваш...
- РАТИБОР: Продајеш будзашто младост и лепоту, а то је лако кварљива роба временски ограничене употребљивости. Немаш много времена, селе, за шалабајзере и пролазне швалере који дају лажна обећања...
- СВЈЕТЛАНА: (*Бреце се*)
Изабрала сам Паола и готово! Уосталом, шта се то тебе тиче!
- РАТИБОР: Бојим се за тебе.
- СВЈЕТЛАНА: Откуд та изненадна брига? Немаш разлога.
- РАТИБОР: Слушај, хоћу да разговарамо.
- СВЈЕТЛАНА: Опет о мени?
- РАТИБОР: О теби и мени.
- СВЈЕТЛАНА: Љубоморан си на Паола?
- РАТИБОР: Да, онолико колико брат може бити љубоморан кад му неко отима сестру.
- СВЈЕТЛАНА: Мене нико не отима. Сама одлучујем.
- РАТИБОР: Потребна ми је твоја помоћ, Свјетлана.

- СВЈЕТЛАНА: Ниси много јасан ноћас. Слушам те.
- РАТИБОР: У срању сам до гуше. Ти си ми једина шанса... Сећаш се, једном сам те упознао са Ломбардијцем, у оном кафеу на Обилићевом венцу...
- СВЈЕТЛАНА: С оним огавним типом који ме је одмеравао као комад меса обешен о клин у касапници, оним ситним псећим очи ма... и балавио као животиња у време парења...
- РАТИБОР: Та животиња ме прогони данима.... Пази, с њим нема зезања. Већ је одлежао због покушаја убиства...
- СВЈЕТЛАНА: Шта ти имаш с њим?
- РАТИБОР: На жалост, он има са мном. Како да ти све објасним одједном... Видиш, Ломбардијац дилује наркосима шмрку за лепе паре, а ја... ја сам био његов референт...
- СВЈЕТЛАНА: Референт? Нисам сигурна да разумем...
- РАТИБОР: Овако... Џанки узму од њега прашину, а ја их после посећујем и истерујем лову. Десило се да сам његову лову потрошио.... Пресисали смо те ноћи, ја частио целу компасерију код "Плавог јахача", због Елвире, Румунке. Препливала је Дунав, селе, и бацила се на мене. Судбина, мајчиног ми гроба!... Да знаш каква је риба – очи к'о грчке маслине, а бандаре к'о шестар. Морао сам да је финансирам, јер је гола к'о глиста ...
- СВЈЕТЛАНА: Стани мало. Потрошио си туђ новац...?
- РАТИБОР: Тако је. Али, то није најгоре.
- СВЈЕТЛАНА: Господе боже, шта ћу још да чујем?
- РАТИБОР: Ломбардијац би ми дао нову шансу, да је само новац у питању.
- СВЈЕТЛАНА: Не отежи, спава ми се. Шта је још у питању?
- РАТИБОР: Полиција. Ухватили ме једном како мењам прашину за лову, и... притисли ме, уценили... Знаш, Свјетлана, помислио сам тад, у притвору, на нашу мајку. Весела би свиснула кад би ме осудили... Морао сам да пристанем на против-услугу... Инспектор, Кепа, тражи да наместим игранку Ломбардијцу, и да после сведочим на суду, да би мене заобишли...
- СВЈЕТЛАНА: И сад си у маказама..?

РАТИБОР: Само што ме нису пресекле, сејо. Ломбардијац зна да ме пандури држе у шакама, има своје људе у полицији... И зна да могу на суду да га угробим као сведок...

СВЈЕТЛАНА: Луда главо, како ја могу да ти помогнем?

РАТИБОР: Рећи ћу ти и то ... Пандур Кепа ме уцењује ћорком, ако му не предам Ломбардијаца, а Ломбардијац хоће моју крв и због изгубљене лове и због робије која му не гине ако ја пролајем ... Сејо, нема ми спаса.

СВЈЕТЛАНА: Где сам ја ту, човече?

РАТИБОР: Још ниси, али можеш да будеш. Теби неће ни длака с главе, ако...

СВЈЕТЛАНА: Ако – шта? Реци већ једном!

РАТИБОР: С инспектором ћу изићи на крај кад му мунем пар стотина еура, сигуран сам да није гадљив на валуту. Права претња је Ломбардијац. Већ је одлежао због једне сачекуше... А он је, селе, тебе одвојио...

СВЈЕТЛАНА: *(Слући ишћа Ратибор смера)*
... А не, не... нећу то...

РАТИБОР: *(Наставља)*
... Кад би ти била само мало љубазнија... кад би му се приближила...

СВЈЕТЛАНА: Колико близу?

РАТИБОР: Толико да омекша према мени.

СВЈЕТЛАНА: Јеси ли ти луд? Како можеш да захтеваш тако нешто..?

РАТИБОР: Ти си ми једини спас. Ја сам твој брат, Свјетлана.

СВЈЕТЛАНА: Брат који би да ме подведе једном идиоту, криминалцу!

РАТИБОР: Нисам тако мислио. Умећеш ти с њим... Можеш да изиђеш на једно пиће... Да му наговестиш нека узбуђења, да се понада... Он ми је више пута поновио да си ти за њега слика у новинама, нестварна, сан који сања... Да би све дао за један твој додир... Ти си га опила, разумеш...

СВЈЕТЛАНА: Не могу ја то, брацо. Не могу...

РАТИБОР: Али, молим те. Учини то за мене. Молим те, Свјетлана.

СВЈЕТЛАНА: Не, не, не! Не могу!

РАТИБОР: Ломбардијац ће ме убити, зар не схваташ!

- СВЈЕТЛАНА: Та наказа, тај ужасни уцењивач, не тражи само да спава са мном. Ратиборе, он би да ме прода даље, другима. Сви знају шта он ради...
- РАТИБОР: Грешиш. Није то његова намера ...
- СВЈЕТЛАНА: А она јадна Молдавка, како се звала ... Живео је с њом, да би је потом подводио за новац, и на крају испоручио преко границе. Знаш шта, пријавићу тог скота полицији. Да знаш да хоћу!
- РАТИБОР: Онда си убила и оца и матер. Запалиће их живе заједно са овом трулежи. А и за мене би то био крај с метком у глави.
- СВЈЕТЛАНА: (*Зајлаче*)
Па, брацо, ја ништа нисам крива, сам си себе довде довео... Тражиш мој живот за свој. Зашто, с којим правом?
- РАТИБОР: С правом брата који би себе жртвовао да си ти случајно у овој кожи.
- СВЈЕТЛАНА: (*У немоћном љневу, љушећи се, јаросно*)
Увек си био себичан. Још док смо били деца, сваљивао си увек кривицу на мене и ћутао док бих ја добијала шибом по ногама... Ти си гад, Ратиборе, саможиви гад!... Нећу да легнем с тим олошем, гадим га се, човече, гадим се и тебе... Паоло би ме пљунуо... Мрзела бих себе целог живота...
- РАТИБОР: (*Обгрли је око ногу*)
Молим те, сејо, молим те, молим те...
(Рида)
- СВЈЕТЛАНА: (*Очајна*)
Како можеш то да захтеваш од мене?... Са Паолом сам нашла мало нежности, чула лепу реч. За њега сам дама, он ме поштује ...
- РАТИБОР: (*Придиже се, уноси јој се у лице*)
Ноћна дама! Спонзоруша! Дама на сат и хват! Курва!
- СВЈЕТЛАНА: Није истина! Нека је он варалица, нека ме остави кад му досадим, али ја сам доживела сан.
- Загрле се. Свјетлана љлаче. На вратица десно појављује се Небојша, у мајници и доњем делу љијаме.*
- РАТИБОР: Опрости ми, сејо... Ти си ми била једини спас. Ако нећеш, добро, у реду, разумем. Не тражим више ништа. Нека иде све у пизду материну, и овај мој блесави живот који не умем да живим...

- НЕБОЈША: Ког врага се овдје дешава? Какво је то казалиште усријед ноћи?
- СВЈЕТЛАНА: Брацо!
(Пође к њему)
- НЕБОЈША: Малецка!
(Загрле се)
- СВЈЕТЛАНА: Овај мулац не каже да си стигао!... Баш сам те се ужелела. Па, како си, јеси ли добро?
- НЕБОЈША: (Весело, шалећи се)
Мушкарчина! Нико ми ништа не може. Млад, лијеп, здрав, снажан и – шворц!
(Смеју се; Раѿибор је озбиљан, замишљен)...
А ти?... Богме си се прољепшала!... Јеси ноћас радила у пекари?
- СВЈЕТЛАНА: Не, изашла сам с неким друштвом...
- НЕБОЈША: Исуса ми, неко богатунско друштво! Видио сам кроз фуње-стру из собе – “порше карера”. Браво! А из “поршеа” излази моја мала брљуша, Свјетлана!
(Подсмеиљиво)
Нијесам знао да сте туте тако узнапредовали, да се пекарке возе “поршеима”. И да имаду личног шофера!
- СВЈЕТЛАНА: (Бојажљиво)
Забављам се с једним бизнисменом, Италијаном. Верени смо.
- НЕБОЈША: Честитам. А гдје он тебе нађе? Куповао кајзерице у пекари?... Или ти давао бакшиш у кавани гдје конобаришеш?
- СВЈЕТЛАНА: То није важно. Ето, срели смо се.
- НЕБОЈША: Нешто ми туте сумњиво воња. Да нијесу ту нека шпорка посла посриједи, а?
- СВЈЕТЛАНА: Нису.
- НЕБОЈША: У зору те довозе најскупљим спортским двосједом. Окле? Гдје си била, цуро, до ово доба? Нијеси се, саклони боже, пустила у промет из овог јада?
- СВЈЕТЛАНА: И ти као и Ратибор, срамите се! Нисам, брацо... досад...
- НЕБОЈША: Знадеш ли како изгледаш? К’о оне шанкуше у најтклубовима што се нуде за експрес љубав. Да ли ти тај бизнисмен, уз пољупце, даје и новац?

СВЈЕТЛАНА: Не даје, тебе ми, брацо ...

(Промена)

Добро, помаже ми, купи ми понешто... А што да не кад ме воли! Само једном среће се човек као што је Паоло... Шта може девојка са биротехничком школом? Да ли је тебало да останем уз ужарену пећ или на бедној плати у кафани...?

НЕБОЈША: Требало је! Ти си Олујићева. Убићеш матер фуксањем.

СВЈЕТЛАНА: Ако волим Паола, не значи да сам то што си рекао... Вас двојица ништа не разумете. Да сам још у Дрнишу, можда бих била Олујићева стидљива цура. Мислите да је лако бити девојка у Београду, која види како други живе, како се одевају, проводе. У оном сјају у Кнез Михајловој улици заклела сам се да ћу имати све што имају друге девојке. Ја трошим једну једину младост... Није Паоло тај који ме вуче у блато... Питај овог твог брата што кани са мном!

РАТИБОР: Ђути, Свјетлана!

СВЈЕТЛАНА: А што да ћутим? Он је наш... наша обитељ... Он треба да зна.

НЕБОЈША: За мајку божју, шта вас двоје петљате, шта кријете?..

СВЈЕТЛАНА: *(Небојши)*

Брацо, бог те послао те нам баш сад дође. Овај овде... Ратибор... о концу виси. Његова луда глава...

НЕБОЈША: Нешто су ми већ натукнули... полиција и мафиози, а он усријед. Је ли то?

РАТИБОР: *(Свјетлани, љутишићу)*

Моја луда глава те спасла глади, одржала те. Ја сам на жеравици за све вас, и за тебе, и за старе, и...

НЕБОЈША: Чекај. Стани. Што ти, Свјетлана, имаш са свим тим...?

СВЈЕТЛАНА: Нека ти он каже.

НЕБОЈША: Хоћу све да знам. Ратиборе, не криј ништа од мене, јес' чуо!

РАТИБОР: *(Оклева)*

... Видиш, брацо, тај Ломбардијац што му дугујем ... Само би Свјетлана могла да га убеди да ме се окане...

НЕБОЈША: Да ли сам добро схватио? Њему дугујеш новац, а дуг би да намириш сестром?... Јеси ли ти сасвим побудалио, или ти се душа изопачила у гној људски, да ти јебем...

- РАТИБОР: Ама, не, забога!... Треба само да буде мало љубазна према њему, ништа више од тога, мајчиног ми гроба...
- НЕБОЈША: Ти ... ти си пропалитет, изгубљен случај ...
- РАТИБОР: Кад ми је нож под грлом, шта ћу... Лако је теби да судиш. Побеглао си хиљаде километара далеко од српског лудила...
- НЕБОЈША: Нијесам побјегао. Склонио сам се, јер сам морао. И ево ме сад овдје. Тебе је мимоишло оно најгоре – рат.
- РАТИБОР: Како ме је то мимоишло? Ја пишам крв у овом јебеном Београду, борим се и за оца, и за матер, и за сестру. Зарађујем како једино умем. Овом шашавом главом. Јесте, Ратибор је свима крив, Ратибор је мангуп, свиња. Ратибор се дружи са шљамом, Ратибор шверцује, протура хероин, копа по свачијем ђубришту, руке су му у говнима до рамена, док ти лагодно возиш блиставо чисте, миришљаве аутобусе, и пијеш “Гинис” у пабовима!
- НЕБОЈША: Ја сам био у туђем свијету, Ратиборе. Сам са клетвама које ме прогоне... Ти ништа не знаш, био си слинавац, дерле, кад сам ја носија пушку, убијао, човјече.... Окрвавија се...
- РАТИБОР: Зашто? За чије бабе здравље?!
- НЕБОЈША: Куш, сунце ти јебем!... Ти не смијеш да презиреш наше жртве. Знаш да је то овдје, у Београду, мода. Рече се да смо ми и само ми криви за све патње. Други су били мученици, свеци! А ми смо скочили у ватру од ужаса и страха, кад су почели да нас пале, да нас јопет грозе камом... Што сам друго могао нег да будем са својима?... И наш ћаћа је морао...
- СВЈЕТЛАНА: Тише, мајка ће се узнемирити ... Њено срце ...
- РАТИБОР: Многи су пошли у рат, али нису утекли из земље. Од чега ти бежиш?
- НЕБОЈША: Нећемо о томе.
- РАТИБОР: Бојиш се нечега?
- НЕБОЈША: Рекао сам, нећемо о томе. Нијесам ја овдје у проблему, него ти. Сестру да не даш никоме, јеси ли разумио! Ако смо све изгубили, нијесмо изгубили образ. Олујићи су женско ва-вијек штитили, а никад продавали!...
- РАТИБОР: То није продаја, то је... сестринска услуга... смекшати једног глупака, подвалити му... Разумеш ли, забога!?

- НЕБОЈША: Лијепо ти кажем, не уплићи сестру.
- РАТИБОР: Да имам тих јебених пет стотина евра, решио бих се и Ломбардија и Кепе полицајца.
- НЕБОЈША: Гурнеш ли Свјетлану, имаћеш посла и са мнош. Не дам да се дјевојка каља.
- РАТИБОР: Ти не даш! Ко си ти да овде било шта допушташ и забрањујеш? Врати се, човече, у твој Глазгов, а нас пусти да се давимо у помијама како знамо и умемо.
- НЕБОЈША: Дреку један! Тако те зову, је ли? Дрек! И да знаш да си дрек кад рођеног брата гониш од себе, и рођеној сестри пезиш! Гамади људска!...
(Крене према Рајибору сипежући пјеснице).
- РАТИБОР: (Сирема се за пичу).
Мислиш да те се плашим, да сам још онај шмркавац у лажигаћама... Јебем ли ти...
- СВЈЕТЛАНА: Станите, немојте...
- НЕБОЈША: Дођи, дођи, подвоначу... Шију сам кидео и бољима и јачима... Гушају се. Ударају. Ратибор разбије боцу у којој је била ракија и устреми се на брата.
- СВЈЕТЛАНА: Престаните!... Ђаћа, ђаћа...
- На враћима десно појави се Вукоман. На себи има униформер из једног дела, Чував је, пробурен вином.*
- ВУКОМАН: Стој!... Даље руке један од другог!.. Јесте ли луде гљиве пасли? Зар нам је мало наше несреће?... Који вам је враг?
- СВЈЕТЛАНА: Издали их живци, ђаћа. Знаш ти њих. К'о некад, споречкају се, потуку... Али, то је онако, братски, безопасно...
- ВУКОМАН: Зар толике године прошле, а они умјесто да се љубе – шакама један на другог. Е, Срби, Срби... Ајте у кревет вас двоје, Свјетлана и Ратиборе... Оћу да поразговорам са Небојшом. Нијесмо били насамо шест година...
- Свјетлана и Рајибор се погледају, баце поглед на Небојшу, па се њуке повоку у суседну просторију (десно).*
- ВУКОМАН: Па, ратни друже, јеси ли нас се зажелио?
- НЕБОЈША: Јесам, ђаћа. Мало ме наљутио Ратибор.
(Пали цигарету).
- ВУКОМАН: Е, знаш ти њега. Јебивјетар остаје јебивјетар.

НЕБОЈША: У мутне се радње увалија.

ВУКОМАН: Жао ми је, дјецо, што вас нијесам мога правилно усмјерити, школовати... Јес' да сте живи, али као у шуми, гдје преживљава онај са јачим панџама и оштријем зибима... Него, да нас двојица попијемо по једну – за бољи сан ...

Доноси из ѿприкрајка друџу боџу, ѿуну лозоваче, и две чаше. Налива ѿиће.

НЕБОЈША: *(Са уздахом)*
Нема мени сна, ћаћа, одавно. Откако сам са ратишта.

ВУКОМАН: То мораш да заборавиш. Млад си. Ајде, живјели!...

Куцају се. Пију.

НЕБОЈША: *(Стїресе се)*
Добра!... Сјећаш се какову смо пили оне ноћи, код Грахова...

ВУКОМАН: Како се не бих сјећао. Сутрадан ме трефило у кољено и отад сам кљакав.

НЕБОЈША: Много смо зла продеверали, ћаћа. Ожиљци на тијелу, ожиљци ту, унутра.

ВУКОМАН: Још имам трофејни пиштољ, који сам заробио заједно с оним Турчином, Шефћетом... Тај нам умаче, утјече ка штакор у пљеву, и то између страже...

НЕБОЈША: *(Узнемирен)*
Видио сам га... тамо, у Шкотској.

ВУКОМАН: *(Трѣне се)*
Шта причаш!... Како?... Гдје?... Шта ради он тамо?

НЕБОЈША: Не знам. Избјеглица ка' и ја.

ВУКОМАН: Па, гдје си га срео?

НЕБОЈША: Због њега сам сад овдје...

ВУКОМАН: Чувај се, тај ти неће опростити...

НЕБОЈША: Ништа нијесам крив, десило се противу мене. Бар ти то знаш...

Пију. Ђуѿе, ѿуробни.

ВУКОМАН: Па, је л' ти нешто рекао?

- НЕБОЈША: Није успија. Знаш, возим ја аутобус и наједном, у оном зрцалу изнад себе у којем се виде сви путници, угледам познату фацу... Шину ме у грудима као нож... Он!... Шеф-фет!... Јесте – није, питам се... и једва држим волан... Не знам куд ћу, што ћу, кад он нестане. Би ми лакше. Али, већ сутрадан – он опет иза мојих леђа. Гледа ме жмиркаво... Мрзи, ћаћа... Осјећам да нешто конта...
- ВУКОМАН: Освета, јакако...
- НЕБОЈША: На једној станици, усријед ноћи, ја изиђем из аутобуса. Тобоже да погледам точак... А онда се окренем и шмугнем у мрачан уски сокак... Побјегао сам ка' пизда... Нијесам мога да издржим неизвјесност, сусрет ш њим... Што да му речем? Ништа ми неће вјеровати... Могућно је имао и оружје...
- ВУКОМАН: И ти – дођеш овамо?
- НЕБОЈША: Не одмах. Стрепио сам у мом таванском собичку да ме не нађе, док нијесам средио папире... И побјегао. Ево ме сад код вас.
- ВУКОМАН: Смири се, у рату се догађа и оно што нормалан човјек ни у сну не би помислио. Шеффет је јадни отац, уцвијелени...
- НЕБОЈША: По сву ноћ ми се привиђа та дјевојчица. Ћаћа, она ме не оптужује, не, она се смијеши. Као анђео. Тај њен смјешак ме раздире, срце ми цијепи... Вратија сам се овамо да се ослободим њезиног лика. Хоћу казну, ћаћа. Праведну. Само ме испаштање гријеха може ослободити...
- ВУКОМАН: Што каниш чинити?
- НЕБОЈША: Предаћу се властима, суду...
- ВУКОМАН: Али, овдје те нико не гони, не оптужује... Нико о томе што је било ништа не зна. Што би сам скочио у вир?
- НЕБОЈША: Шеффет зна. Ударио сам у срце тог човјека. Он и ја знамо... Све ћу изнијети иследницима, рећи по души како је било. И колико сам крив нека одмјере и квит.
- ВУКОМАН: Ни мени није лако, Небојша. И ја сам овијем очима свакакав ужас гледао. Ко зна кога сам море бити убио... Но, наши су гријеси из нужде, на кантару су мањи, јер њиови претежу.
- НЕБОЈША: На каквом кантару, ко је то мјерио!

- ВУКОМАН: Ми нијесмо људе у јаме бацали, нијесмо јасеновце отварали, нијесмо дјецу покрштавали, католике клали... Нијесмо!... Зато се смири.
- НЕБОЈША: Много сам несрећан, ћаћа. Проклет.
- ВУКОМАН: Вријеме све ране лијечи.
- НЕБОЈША: Ја сам убио дијете, ћаћа! Невино дијете!
(*Јец*).
- ВУКОМАН: Знадем, забога. То дијете је истрчало из куће кад сте припуцали на оне што су хтјели ваш живот. Ти нијеси крив...
- НЕБОЈША: Јесам, јесам. Јој, мени ... Она је пала, а ја сам и даље пуцао, обневидео од мржње. То мало, сићушно створење трзало се на земљи. Мој прст на обарачу био је у грчу до последњег хица ... Ја нисам убица, ћаћа, али махнити бијес ме заслијепио!
- ВУКОМАН: А колико је наше дјеце погинуло?
- НЕБОЈША: Не могу, ћаћа, да уведем себе у опћу несрећу народа. Не могу да поравнавам у себи историју. Ја сам онај појединац који је рафалом покосио то невино, јадно створење. Убио сам анђела... Појединци чине заједнички гријех.
(*Јец*)
Нема мени опроштаја, ни мира... Сам сам у својој тамници. Дотужило ми и дотјешњало... Немам више куд до ли пред правду...
- ВУКОМАН: Бог све види, сине. И њиову и нашу кривицу.
- НЕБОЈША: Земаљске ми казне треба, оћишћења не пред богом, нег пред људима, пред Шефћетом с којим сам ногомет играо, који ми је био јаран...
- ВУКОМАН: Мораш се споразумити са свијетом таквим какав је.
- НЕБОЈША: Не могу се споразумити са собом, ћаћа!
- ВУКОМАН: Ајде, смири се. Водим те сутра на боћање подно Калемегда на. Један Књинанин донио балоте. Замисли, у оној погибелји и опћој бјезанији њему било до балота!... Чуј, испроси дјевојку, ожени се. Окући се. Смисла ти животног треба.
- НЕБОЈША: Да ми је да моју Зденку Стипанићеву видим, макар на трен. Вјерени смо до смрти. Она ме чека, она би ме можда повратила...
- ВУКОМАН: Сине, морам ти нешто казати. Та дјевојка није за те.

- НЕБОЈША: Зашто није!? Она је моја!
- ВУКОМАН: Јес' да смо ш њенима кумови од давнина, али они су наши душмани... Како им мореш бит шогор?
- НЕБОЈША: Одвешћу је негдје далеко гдје нас нико не позна.
- ВУКОМАН: Нећеш, сине. Тешко ми је што ти ја то морам рећи. Зденка се удала... пошла за неког њиовог.
- НЕБОЈША: *(Крикне као рањен)*
Ћути, ћаћа! Нећу то да знам. Ћути, тако ти бога!..Не убијај ми задњу наду... Нећу да живим!..
- ВУКОМАН: Рек'о ми човјек који је бија у Дрнишу. Стисни срце, буди мушко.
- НЕБОЈША: Зар мушко не смије да закука од јада... кад му гасне једина жишка у тмини!... Нема све ово даље смисла, ћаћа! Пред слијепим зидом стојим...Зар и моја Зденка?

На вратиима десно ѿјављује се Весела, у сјаваћици. Бледа је, ѿшеико дише, хваћа се рукама за ѿрса. Наслони се на довраћаак.

- ВУКОМАН: Весела, шта ти је..?
(Усјане, закорачи к њој, ујлашен).
- НЕБОЈША: Мајко ...
- ВЕСЕЛА: Не спим ноћас... Све сам чула што зборите... Ајме мени... Тешко ми је... Срце ми бубња... Зрака ми ни... Ох...

Иза ње се ѿјављују Раћабор и Свјетлана, узрујани.

- НЕБОЈША: Хитну помоћ, брзо ... Доктора..
- ВУКОМАН: Ратиборе, зови!...
- Раћабор се хитро врати у собу.*
- СВЈЕТЛАНА: Мајко!...
(Загрли Веселу, доведе је до сјаолице и ѿмогне јој да седне).
- ВЕСЕЛА: Чему толика узбуна?!.. Ако бог буде тија да останем још који час с вама, мој породе, добро јест. Ако ли не, има и другог пута за ме и свакога на овом свијету ...
- ВУКОМАН: Издржи још мало, стара моја... Молим те...

Заттамњење или завеса

ТРЕЋИ ЧИН

Суѿрадан ѿреѿодне. Весела лежи на оѿоману; крај ње је Вукоман који јој додаје чашу с водом. Она је је немоћна, уморна.

- ВЕСЕЛА: Што ћете данас јести?... Ништа вам нијесам спремила...
- ВУКОМАН: Доктор је ноћас река да мирујеш. Јешћемо шта ко нађе... Нијесмо дјеца.
- ВЕСЕЛА: Њи троје су моја дјеца вавјек.... Што ћеш ти ш њима кад ја...
- ВУКОМАН: Нећемо о томе, ти си туте и тутекарце ћеш јоште поживјети.
- ВЕСЕЛА: Ко зна... Тако сам уморна, не могу на ноге... Срце ми попушта, али сјећања никако. И склопљених очију видим њих троје, онако малене, веселе, враголасте.... Видим их како расту.... Видим у сну сваке ноћи нашу кућу које више нема... И стари дуд насријед дворишта... Чујем птице у крошњама у рано јутро.... Ја сам душом тамо, у Дрнишу, све што нам је било лијепо и радосно остануло је тамо...
- ВУКОМАН: Јесте, Весела. Сјећаш се како смо се загледали једно у друго на оном сајму пјесме и игре...
- ВЕСЕЛА: Био си добар пјевач. Твоја пјесма ме и удала за те.
- ВУКОМАН: Зар само пјесма? А?
- ВЕСЕЛА: Ћути, враже... Не постићуј ме вако стару.
- ВУКОМАН: Вољели смо се, стара цуро, к'о два голуба, онако крадом... Ја, ноћни чувар творнице, после смјене, ушуњам се у твој воћњак, па звиждућем ко ћук... А ти се створиш однекуд из помрачине и свјезине, дрхтуриш од жеље, љубиш ме...
- ВЕСЕЛА: Ајме, не приличи нам да то гласно казујемо. Што је било – било је. Имали смо једно друго. Прегрмио сваки невјерин преко нас, опустошило нас, сатјерало амо у ову плијесан и јад бескућника... Немамо више ни једне лијепе ријечи једно за друго. Дјеца су нам била добра, а сад су на распућу, лутају к'о пашчад кад им куја цркне.... Шта ће бити ш њима, Вукомане?
- ВУКОМАН: Свако сам своју срећу гради. Ми смо им дали све што смо могли. На њима је да крену, свако своме циљу.

ВЕСЕЛА: Ма, стра' ме да циља немају! Они су ти све троје у магленој шуми. Београд их је прогута. Небојша ни у том Глазгову није наша мира.

ВУКОМАН: Он је зрео човјек, у њему је снаге за десеторицу. Пребољеће прошлост, а пребољеће и ону Зденку несуђену. Прекалио се, отврдно. И Ратибор....

Споља улази Раџибор, ужурбан, усїлахирен.

РАТИБОР: Шта Ратибор? О мени је реч, зар не? Шта сам опет згрешио?

ВУКОМАН: *(Забринуџо)*
Цио си ми, момче, велики гријех.

ВЕСЕЛА: Немој тако, Вукомане. Дobar је он. Труди се за све нас.

РАТИБОР: *(Креће се нервозно, ѓесїикулира)*
Да ли је неко долазио овамо ... да ли је питао за мене?

ВУКОМАН: Данас није. Али, не знам да ли су ту, иза ћошка ... Твоји камаради обично су туте, у прикрајку. Мотре на нас к'о кобци на живину. Чини ми се да ти је данас нека изнимна преша?...

РАТИБОР: Ломбардијац ми је из аутомобила показао овако...
(Уџери кажиирсї у слейоочницу као револвер).
А онда су двојица ишла за мном у стопу ...

ВУКОМАН: *(Узнемирен, љуџиїї)*
Што, за име божије, не станеш пред њих и не расправиш проблем? Не мореш вазда бјежати! Дај им што ишту и квит.

РАТИБОР: Немам то што ишту. Ѓаћа... хтео бих нешто да те питам...

ВУКОМАН: Питај.

РАТИБОР: Ја знам да оскудевамо у свему... Али, знам и да ти имаш неких пет стотина евра, које чуваш...

ВУКОМАН: Ја? Откуд ти то?

РАТИБОР: Знам и где држиш тај новац. Видео сам...

ВУКОМАН: Гдје?

РАТИБОР: У оној кутији за кафу, ту, на полици...

- ВУКОМАН: На то не рачунај. Тај сам новац сачувао још од збјега, за крајњу нужду.
- РАТИБОР: Ја сам у крајњој нужди, ћаћа. Позајми ми, вратићу ти до последње паре.
- ВУКОМАН: Тим новцем купићемо лијекове за твоју мајку.
- РАТИБОР: Већ за два дана надокнадићу ти ту суму. Мајци се ништа неће десити за два дана...
- ВУКОМАН: Како ти то знаш!? Јеси ли ти доктор или бог...?
- РАТИБОР: Она већ дуго болује... Само два дана, ћаћа...
- ВУКОМАН: Не дам, изроде један бездушни! Тај новац је пошљедња нада за њу.
- РАТИБОР: И последња нада за мене... Зар не разумеш?... Припремили су ми сачекушу ...
- ВЕСЕЛА: Ушутите обојица. Вукомане, подај му новац.
- ВУКОМАН: Шта то говориш!?
- ВЕСЕЛА: Спаси сина, човјече! А за мене не брини. Ако је вијека, бити ће и лијека.
- ВУКОМАН: Весела, нећу да умреш... Нећу да дам пошљедњи новац тим његовим факинима и лоповима...
- ВЕСЕЛА: Дај. Нека једном буде по моме. Цијелога живота те слушам, Вукомане, покоравам ти се. Сад ти велим да учиниш како је мени воља. Носићеш на души и Ратибора и мене, ако ме не послушаш... Спаси једно од нас...

Вукоман оде до ѿолице у уџлу, узме лимену куѿицу и из ње извади смоѿане новчанице. Баѿи их на сѿѿо, ѿа крене љуѿиѿиѿо ѿрема излазу.

- ВЕСЕЛА: Куд си поша?
- ВУКОМАН: У божју матер! У кавану. Да сретнем неког нашег, да се напијем к'о крмак. Нека све иде дођавола!
(Бесно изиђе и залупи врата).
- РАТИБОР: (Крене за њим)
... Ћаћа!
- ВЕСЕЛА: Пусти га. Нек се изгрми, нек загуши ракијом бијес. Бит ће му лакше.

РАТИБОР: Мајко, опрости ми. Не замери. Ја ћу се побринути за те лекове.
(Узима новац са стола и сјавља у џеџ).

ВЕСЕЛА: Знам да оћеш, Ратиборе. Али, да ми се закунеш... да ћеш одсад другачије живјети... да ћеш се смирити, наћи било какви частан поса... Шта је с твојом женидбом с оном Румуњком?

РАТИБОР: Одложена. Елвира отпутовала на извесно време...

ВЕСЕЛА: Отпутовала? Куда..?

РАТИБОР: Није оставила никакву поруку ... Постала је пратиља једног тајкуна ...

ВЕСЕЛА: Кога?

РАТИБОР: Тајкуна ...

ВЕСЕЛА: А шта ти је то?

РАТИБОР: Тајкуни су ти ... како да кажем... неки нови људи, који су преко ноћи стекли велико богатство, који држе у шаџи све нас...

ВЕСЕЛА: Преко ноћи, велиш?... Преко ноћи се само образ може трампити за новац. Да ти ја, неука жена, кажем шта стоји у библији... “Де сад, ви, богаташи, заплачите и јаучите за недаће које иду на вас. Иструнуће ваше богатство и мољци ће изјести ваше хаљине. Зарђа ваше злато и сребро, и рђа њихова биће свједочанство против вас, и прождреће ваша тјелеса као огањ...” И та твоја Румуњка је пошла с такoвима? Нека је, пушти је, сине... Ко изгуби бога у себи, залуд му златно брдо на ком сједи.
(Позли јој изненада. Гуши се.)
... Воде, молим те ... И коцку шећера ...

Ратибор брже-боље проналази шећер, налива воду из боџе у чаџу. Она сјавља шећер у уџи, иџе воду.

РАТИБОР: Мајко, је л' ти боље?

ВЕСЕЛА: Мени ће бити боље кад се ти вратиш себи, кад будеш опет онај честити доброћудни дјечарац...

РАТИБОР: На жалост, нисам више дечак.

ВЕСЕЛА: Нијеси више ни онај мој син каквог сам познавала. Ти не живиш, сине, ти вазда страхујеш од нечега. Живот ти се у велики стра претворио. Нештујеш више ни самог себе, ни друге...

РАТИБОР: Изгубио сам себе негде у овом граду.

ВЕСЕЛА: Чему све то што чиниш?

РАТИБОР: Не знам. Отимам сваки нови дан, чекам да се нешто догоди... Нешто што ће нас уздигнути, вратити нам мир... А то је новац, новац, новац...
(Вади згужване банкноте из џепа)

ВЕСЕЛА: Мисли на себе, на своју савјест ... Миран сан је награда поштену човјеку ...

РАТИБОР: Поверовао сам да ћу овим новцем да укротим бес Ломбардија, да му поново приђем... Али, нећу да купујем своју сигурност на рачун твоје болести. Не, не...
(Сјуси банкноте на сто)
Нека Свјетлана још данас оде у апотеку... Ни речи више о томе!...

ВЕСЕЛА: Шта ти је сад, лудо дијете моје? Нијесам то тражила... Ти си потребитији од мене. Мој пут је бојжом вољом одређен... Ти мораш живјети...

Своља улази Свјетлана. Смркнућа је, безвољна. Седне за сто.

РАТИБОР: Шта ти се догодило, сејо?... Говори, забога ...

СВЈЕТЛАНА: Пусти. Није важно.

РАТИБОР: Неко те увредио? Или ...

СВЈЕТЛАНА: Остави ме на миру. Испунила ти се жеља... твоје про- рочанство...

РАТИБОР: Паоло?

СВЈЕТЛАНА: А ко би други могао бити!

РАТИБОР: Оставио те?

СВЈЕТЛАНА: Понибио ме, та хуља ... Допутовала му жена из Болоње...

РАТИБОР: И?

СВЈЕТЛАНА: И – кад сам закуцала на његова врата, појавила се она... Збунила сам се... препознала је по фотографијама... про- мрмљала сам нешто глупо, да сам погрешила адресу...

- РАТИБОР: А он? Паоло?
- СВЈЕТЛАНА: Појавио се иза своје жене. Избечио очи, а онда се направио као да ме не познаје. Чак је залупио врата.
(Зайлаче)
- РАТИБОР: (Гневно, иронично)
Зар он, озбиљно заљубљен у тебе!? Човек од угледа, који је дао реч да ћете бити сахрањени у заједничкој гробници!
- СВЈЕТЛАНА: (Плане из очаја)
Не подсмевај ми се, будало!
(Горко, јецајући)
Ништа ми не полази за руком, ама баш ништа ...
- РАТИБОР: Толико си наивна, селе, да више ниси ни смешна!
- ВЕСЕЛА: Нијеси ни ти бољи. Твоја Румуњка!...
- РАТИБОР: (Свјетлани, насјавља)
... Сиђи на земљу, обазри се око себе. Ко смо ми? Ми – бескућници, уклете битанге, дошљаци, без посла, без пријатеља, без разлога да живимо, у туђем великом граду коме не припадамо! Можемо једино да откинемо силом неки комад живота за себе, или да липшемо у блаженој глупости, чекајући неко спаносно чудо!
- СВЈЕТЛАНА: А ти – да ли те Ломбардијац још прогони?
- РАТИБОР: Још како. За петама су ми његови пси. То, селе, није мајка родила. Њих су саставили у некој фабрици убица од зарђалих делова. Немају самилости ни за кога.
- СВЈЕТЛАНА: Пошто је Паоло мртав за мене... можда бих ја...
- РАТИБОР: Рекла си да не можеш, да ти се гади... И зато немој, селе...
- СВЈЕТЛАНА: Сад ми је свеједно. Ако бар могу теби да помогнем.
- РАТИБОР: Заборавила си шта се догодило са Молдавком. Не тражим то од тебе.
- ВЕСЕЛА: Знам шта смјерате, чула сам вас синоћ. Не чини то, шћери. Не чини макар се Олујића име искорјенило. Не чини, преклиње те мајка пошљедњом снагом... Из гроба ћу те клети...
- РАТИБОР: Свјетлана, размисли ...
- СВЈЕТЛАНА: Идемо.

ВЕСЕЛА: Дјецо, станите ... А моји љекови, ко ће ми донијети љекове..?

РАТИБОР: Касније, мама. Не брини. Све ће још на добро изићи ...

Свјејллана и Рајибор излазе.

ВЕСЕЛА: Станите!... Ох, госпoде, ох, свети архангеле, зашто сте нас напустили!? Зар нема краја нашем пострадању?...

(Заваји)

Зашто ми ни једна молба није услишена? Да ли постојиш, госпoде? Зашто не погледаш и на нас, сироте, мале, прогоњене? Ако за моју Свјетлану немаш милости, ако њено дјевојаштво мора бити укаљано, онда те нема, госпoде! Онда си окрутан и свиреп, неправедан. Не вјерујем више у те ... Камен ми се у утроби створио, као да ми је змија срце обобмотала ... Слутим несрећу, голему несрећу ...

Елекѿрично звонце изнад враѿа одјекне неколико ѿуѿа узасѿојно, нервозно.

ВЕСЕЛА: *(Тргне се, ѿремишља)*

Ко ли је то сад?... Мора бити онај што пријети Ратибору, што иште новаца!... Ма, дат ћу му проклети новац, угушио се у њему дабогда... Само нек ми остави дијете у животу...

(Дрхѿећи од слабосѿи, ѿокуѿи новац са сѿола и несигурним кораком дође до излаза. После два-ѿри узалудна ѿокушаја усѿе најзад да озвори враѿа: сѿоља груне сной бљешѿаве свѿелосѿи сунчаног дана... Она ѿружи некоме новац и заѿвори враѿа, ѿа се сѿоро, с муком, враѿи до лежаја на који се некако сѿусѿи.)

После неколико ѿренуѿака сѿоља уђе Вукоман. Приѿиѿи је, несигуран на ногама, језик му је оѿежао.

ВУКОМАН: Шта је овај полициот хтио од нас?... Штуче кад ме је угледао к'о да сам авет или башчун, боже ми опрости... Сигурно тражи Ратибора, јер је Ратибор миришљав цвијет на који слијећу све пчеле, осе, бумбари и друга гамад...

ВЕСЕЛА: Пијан си, Вукомане... Говориш којешта...

ВУКОМАН: Ја нијесам пијан. Ја сам само мало попио с људима... А гдје је Ратибор, гдје је Небојша... Куд тумарају ти момци..?

ВЕСЕЛА: За Свјетлану не питаш?... Она је женско, није ти важно што је ш њоме, је ли?

- ВУКОМАН: Ко то каже!... Сва су моја дјеца мени из зенице испала...
Стара, оћеш да ти отпјевам нешто нако љубавно?...
(*Пева*)
“Вољели се, љубили се, цуро драгај, ти и ја,
Виљели се, љубили се, јоооој, до смираја ...”
(*Зајлаче*)
Што се ово збива с нама?... Весела, како ћу ја без тебе, не остављај ме самог на овом свијету, голубице моја ...
- ВЕСЕЛА: Још сам жива и не остављам те самог. Имаш их троје.
- ВУКОМАН: Они ће свако на своју страну. Ти си ми све што имам...
- ВЕСЕЛА: Лези, одспавај, па ћеш видјети да није све тако црно.
- ВУКОМАН: Јесу ли ти донијели лијекове из апотеке?
- ВЕСЕЛА: Још нису. Донијеће ми касније...
- ВУКОМАН: Неће, јој, неће... Ратибор ће дати новац тим убицама, да откупи главу... Он је обична фукара, бездушни син, коме ни рођена мати није светиња...
- ВЕСЕЛА: Не гријеши душе. Он је оставио новац, туте, на столу... баш за моје лијекове...
- ВУКОМАН: Је ли? Па, гдје је тај новац? Дај га вамо, идем ја у апотеку...
- ВЕСЕЛА: Нема га више.
- ВУКОМАН: Како? Што мниш рећи?
- ВЕСЕЛА: Ја га дала том човјеку што је лупао у врата ... том полициоту.
- ВУКОМАН: Њему си дала пет стотина евра!?!... Исусе и Маријо! И он узео и оша ћа.
- ВЕСЕЛА: Јесам. Шта сам друго могла?...
- ВУКОМАН: Лијепо, бога ми. Полиција пљачка сиротињу. И шта ћемо сад..?
- ВЕСЕЛА: Нек са мном буде што бити мора. Свјетлани је преча помоћ, пошла је к том лупежу с Ратибором ... Треба је одвратити ...
- Своља улази Небојша. Пошћо су Вукоман и Весела нагло заћућали, он их ћодозриво осмолћри, слућећи да нешћо није у реду. Нерасћложен је, на ивици сћрћљења.*
- НЕБОЈША: Шта је, што се ушћутили? Тајите нешто од мене?... Свима сам у овој земљи, па и у овом стану сувишан и непоуздан.

ВУКОМАН: Зашто тако мислиш? Ајде да ти и ја нешто попијемо и заборавимо све ове говнарије око нас.

(Проналази боцу и чашице, нали ва лозовачу. Пије.)

НЕБОЈША: Како да заборавим...? Био сам у полицији, примио ме неки начелник. Све сам му река о ономе што се десило код Грахова А он, замисли, нуди ме кавом, цигаретама, тобоже дубоко нешто конта, тражи по компјутеру моје име ... Каже, нема ме нигдје. Ништа нијесам крив. Не зна зашто бисмо, каже, чачкали мечку тамо гдје је не сврби ... Каже, пођите јавном тужиоцу, или попу, па се лепо исповједите ... Причестите се ... Или, још боље, препустите се неком љекару, психијатру ... Он мисли да сам полудио кад хоћу на суд, кад хоћу да платим за свој гријех ... Сви бјеже од нас, каже, а ви хоћете у прдекану!...Чак ми се смијао. Ја сам за њега будала, а будалу морају спасавати од ње саме разборити људи ... Моје ноћне море, моја несаница, рана у грудима, моје очајно тражење помирења са самим собом, за полицију је будаласто пренемагање неурачунљивог уморног ратника! Пролазна нервна криза! Треба да се лечим у лудници!... Таћа, мати, ја не знам коме да се обратим, тко ми може дати утјеху, ослободити ме приказа, тко?! Не живи ми се дуље овако ...

ВУКОМАН: Свако са својом муком мора живјети. Свако, сине, носи у себи неку опачину која га мори. Попиј то, биће ти лакше.

НЕБОЈША: Али, ја сам убио!

ВЕСЕЛА: Ми, твоји најближи, знамо да ти не би ни лептиру крило поломио. Задесила те несрећа мимо твоје воље. Да си благословен од мене, доброто моја.

ВУКОМАН: Ми, Крајишници, не мremo од судбине уклетих побјећи. Погле' само наша имена. Погле' како се сви одреда у овој обитељи зовемо. Ја – Вукоман, нешто к'о вук и човјек, или човеколики вук. Твој брат - Ратибор! Бори се вазда у ратовима. Ти – Небојша. Неко ко се не боји, да речемо храбра људина међу вијековима застрашенима. А женске су нам сушта супротност, колико да се заманта оно што крију наша имена. Весела и Свјетлана! Мати ти је весела к'о нарикача, к'о листом српске жене и мајке, вазда у црнини за неким. Свјетлана би да нам освјетли тмину, дјевојчурак наш... Али, и над њом је зла пријетња ...

НЕБОЈША: Није ваљда попустила Ратибору ... ?

ВЕСЕЛА: Ајој мени, чини се да јесте, црна она!
 НЕБОЈША: *(Плане)*
 Крваву му неђељу јебем, имат ће посла са мном!
 ВЕСЕЛА: Немој, Небојша, кунем те млијеком којим сам те дојила!
 Браћа сте, ни он није драге воље у том свему...

Одјекне електрично звонце. Сасвим крајко.. Тајац за ѿренуѿак.

НЕБОЈША: То је неко од тих лупежина што су се окомили на нас!..
 Трофејни пиштољ, ћаћа!... Гдје је?... У соби!..
(Уѿрчи у собу десно, одакле се одмах враћа са ѿшиѿољем).

ВУКОМАН: Стани! Пиштољ је празан...

ВЕСЕЛА: *(Ужаснуѿа, крикне)*
 Вукомане, спријечи га!... Небојша, немој!..

Небојша ѿриђе враѿима на левој сѿрани, нагло их оѿвори и с уѿереним ѿшиѿољем излеѿи. Исиѿѿ часа најољу одјекне ѿуцањ.

ВУКОМАН: *(Консѿерниран, ужаснуѿи)*
 Мајко божја, Небојша...

ВЕСЕЛА: *(Исиѿовремено, ван себе, крикне од бола)*
 Не, не, нееее!.. Сине мој!... Јао, мени, јаооој... То ме бог кажњава што сам га порекла и одбацила. Моја кривица, моја...
(Усѿане и ѿђе к вратима, кршећи руке. Пошто угледа стравичан призор, изиђе, као суманута. За њом, блед, по-срђући, изиђе и Вукоман)

ВЕСЕЛА: *(Ван сцене)*
 Небојша, мило моје... Јадни мој, војниче... Уби те кукавица, хуља подмукла... Тебе, доброто наша... Јој, куку, што ћу сада, куд ћу сада... Зар и тебе да изгубим!...

СВЈЕТЛАНА: *(Ван сцене)*
 Боже мој, шта се догодило!... Мама, немој...

Вукоман и Раѿибор уносе беживојно Небојшино ѿело. Сѿуѿиѿају ѿа на лежај. Весела и Свјеѿлана улазе за њима. Свјеѿлана ѿридржава мајку, која клоне на колена крај враѿа и осѿане у ѿом ѿоложају

РАТИБОР: Ломбардијац, мајку ли му јебем!...

СВЈЕТЛАНА: Мимоишли смо се. Пуцали су у њега уместо у тебе!

РАТИБОР: Шта је, волела би да сам ја мртав?!...

СВЈЕТЛАНА: Боље ти него он!

- ВУКОМАН: Не знаш што говориш, Свјетлана! Обојица су ти браћа.
- СВЈЕТЛАНА: Како ћеш живети даље, ти си га убио! Убицо!...
- ВУКОМАН: Не, не, не! Није Ратибор. Ја сам!...
(Сви заћуше. Тајац)
Јој мени гријешнику! Синоубици! ... Ја сам крив, ја ...
- СВЈЕТЛАНА: Ђаћа, шта то говориш? Како ти...?
- ВУКОМАН: Било ми дошло до грла. Иша сам на полицију пријавити тог Ломбардијца.
- РАТИБОР: Зашто, ђаћа, побогу!?
- ВУКОМАН: Да иштем заштите за тебе, за нас. Нијесам вјеровао да ће тај скот одма пуцати.... Јој, што учиних! Полудјећу...!
- ВЕСЕЛА: Престаните, престаните ... Небојша, туго моја... Сине мој ...
- СВЈЕТЛАНА: Зови хитну помоћ!
- РАТИБОР: (Укуцава број у мобилни телефон, њанично)
Хало, молим вас... Мој брат је устрељен метком у стомак...
Солитери "Три каплара", број 112, једанаести спрат... Хитно је, молим вас...
(Прекине везу)
Док смо ми њега тражили по Београду, он је дошао овамо...
Сунце му криво, закаснило смо...
- ВУКОМАН: Цијели нам је живот велико кашњење... Само у смрт не каснимо никада!

Затмањење или завеса

 ЕПИЛОГ

На проценијуму лево, као на неком недефинисаном месту у Београду, светлости обасја Свјетлану. Она се обраћа невидљивом саговорнику.

СВЈЕТЛАНА: Ломбардијац... еј... Погледај ме, ту сам. Да, ја, Свјетлана... Рођена сестра Небојше и Ратибора Олујића... Знам да ниси лично испалио метак, да је то учинио неко други на твој миг. Чекао си, знао си да ћу доћи? Ти увек побеђујеш. Ово је твој свет. Ликујеш, је ли?... Да ли си некада ходао ивицом крова вишеспратнице? Амбис има магнетну снагу, вуче у дубину, у пропаст. Тако сам и ја овде, пред тобом, Ломбардијац. Ти си амбис ... Твоја снага је загонетна, мамиш као демон – као омамљујућа паклена варка. И ево ме, ту сам, твоја. Желео си ме. Опогани ме својим додиром, својим знојем, својим дахом. Мрзим те и предајем ти се. Теби се цео овај град предаје. Али, поштеди мог Ратибора. Преклињем те. Служићу ти, чинићу што год пожелиш, ићи ћу куд год кажеш. Мене више нема, Ломбардијац, ја сам празна као љуска из које је испарио понос. Ја сам сад твоја курва, једна од оних хипнотисаних, намамљених, напаљених, исцеђених ... Ево ме, чини што хоћеш са мном. И убиј ме, ако ти је по вољи. Мој живот је сад твој ...

Светлости ђурне. Она несћане у џами. Истовремено се обасја цела дневна соба..

Прошле су две године. Јућро је. Избегличка сћан Олујићевих чини се још зајућенијим и јаднијом, иако је џакорећи џразан. Несћало је све ићо је било у дневној соби, осим сћола и сћолица, и ићедњака у ућлу. Чини се да Вукоман сћава на оћрцаном мадрацу на џоду. Кандило је ућашено, а на уочљивом месту је фойћографја Веселе са црнм флором на десном ћорњем ућлу. Вукоман, џримейно сћарији и неуреднији, џоћрбљен, уморан, необријан, налива у шољнице џек сувану кафу.

ВУКОМАН: Ратиборе, пожуре... Ево каве... Закаснићеш на аутобус...

Из собе десно излази Рајћибор, у јакни и фармеркама, са џућном џорбом у рукама. На џећовом лицу и укућном држању очийује се сломљеност коју носе сви бивши кажњеници. Поићо сћусћи џорбу на џод, седне за сћо насуйрој Вукоману. Обојца ићу кафу. Пауза.

Вућљиви су, замисљени.

- ВУКОМАН: Јеси ли обезбиједио тамо конак? Знаш ли куд идеш?
- РАТИБОР: Јесам. У прво време одсешћу код Ивана, нашег земљака с којим ишао у школу.
- ВУКОМАН: А од чега ћеш живјети?
- РАТИБОР: Радићу с Иваном док се не укаже нешто боље. Он мува са половним аутомобилима.
- ВУКОМАН: Тргује или мува?
- РАТИБОР: Тргује, ја то тако само кажем.
- ВУКОМАН: Мување те и одвело на робију. Узми се у памет, сине, прве сиједи те се бијеле над ухом. Нијеси више толико млад да би смио јопет бити луд.
- РАТИБОР: Судбина ме, ћаћа, прогони. Зла судбина.
- ВУКОМАН: Судбину човјек сам производи.
- РАТИБОР: Можда сам и ја крив, али ортаци ме друкнули мурији у загрљај.
- ВУКОМАН: Побеоградио си се и пре одласка тамо гдје си трунуо, а сад говориш још чуднијим језиком.
- РАТИБОР: Робијашким језиком. У затвору си по цео дан с људима који ...
- ВУКОМАН: ... који “мувају”!
- РАТИБОР: Тако је. Нисам могао да бирам друштво.
- ВУКОМАН: Нећу да те корим. Што је било, било је. Рат и опћа несрећа. Али, мој син с криминалцима! Не могу да се помирим с тиме. Да ли ће тебе да мимоиђе нека невоља?... Све те задесило што те могло задесити, а и нас уз тебе. Смрт брата, хапшење, осуда, срамота, укаљан образ ... Оде и наша Весела. Препуче то добро срце. Остали сами ти и ја на овом свијету.
- РАТИБОР: Шта ћеш ти кад ја одем?
- ВУКОМАН: Да сједим овдје, да призивам успомјене. Да одем каткад на гроб да припалим свијећу Весели и Небојши. И јопе да чачамим и нешто чекам – а што?... Само смрт, Ратиборе. Човјеку к’о што сам ја, избјеглици, потученом ратнику, раскућеном удовцу и уцвијељеном оцу, ништа се више не може догодити. Све ми се већ догодило, осим смрти. А и смрт ми се чини ка нека блиска родица.

- РАТИБОР: Кад би се бар Свјетлана вратила...
- ВУКОМАН: Ах, нема од ње ни гласа ни трага већ годину и по дана. Кад тебе превари онај полицајц Кепа, кад те баца у арешт иако је добија новац, Свјетлана је нестала... Ошла једне вечери... Пољубила ме туте, насријед собе. Гледала ме некако ка да ће заплакати...Онда се окренула и отрчала...Више је нијесам видио.
- РАТИБОР: Ломбардијац се у затвору хвалио да је била његова девојка...
- ВУКОМАН: Зар је та звијер била у истом пржуну с тобом?!
- РАТИБОР: Не, био је у другом граду. Али, један осуђеник, премештен из његове у моју казниону, испричао ми је да је Свјетлана преко Ломбардијца отишла у Италију ... Сад је негде у Милану.
- ВУКОМАН: Јадно моје дијете.
- РАТИБОР: Не разумем, ћаћа како је то могућно... да оде човеку који јој је убио брата!
- ВУКОМАН: Женска ћуд, тешко је то разумијети. Тај нитков је, ето, привукао ка паук мушицу – а можда је хтјела да му се освети?
- РАТИБОР: Да га смести у затвор својим сведочењем? Приближила му се да би га имала у рукама. То није далеко од памети.
- ВУКОМАН: Срећа је у несрећи што њена мати то није доживјела ... А ти, зар нијеси мога овдје да пронађеш крува? Мучно је у туђем свијету. Вазда си фурешт.
- РАТИБОР: И овде смо у туђем свету. Слепи смо, заваравамо се. Шта си ти друго него фурешт? Није Београд наш, нит' смо ми његови... Овде би ме опет шчепали, гонили да прљам руке за њих.
- ВУКОМАН: Ко?
- РАТИБОР: Они, ћаћа, они који се свугде разливају као отровна мутна вода, који плаве и полицију, и суд, и бизнис, и политику... Загађују ваздух, шире смрад као гнојна рана. Неухвативи су, лукави и безобзирни... Стежу омчу око ове јебене земље. Цеде корист за себе, сеју страх и смрт...
- ВУКОМАН: Откуд ти међу њима?

- РАТИБОР: Ја сам за њих само пар послушних руку и ногу. Допао сам им шака кад смо стигли овамо у приколицу трактора, без игде ичега... Могу да се спасем само ако побегнем одавде...
- ВУКОМАН: Бјежи онда. И ја бих да сам млађи. Али, мене неће ни мафија. Нико ме више неће ... Стари пањ око кога ни коров не расте ...
- РАТИБОР: Немој тако, ћаћа. Ја ћу ти писати, послати неки еур за ракију...
- ВУКОМАН: Знаш сине, ни ракија ме више неће. Обљутавила.
- РАТИБОР: А кад се будем женио, довешћу невесту у Београд, да је ти овериш.
- ВУКОМАН: Твоје женидбе су ка роса на сунцу!
- РАТИБОР: Видећеш, наћи ћу неку Чехињу која би и мојој мајци била по вољи. И биће још Олујића, бар седморо ...
- ВУКОМАН: Немој с толком дјечурлијом јопе у неки лифт!... Узбиљи се, Ратиборе. Нека ти је то мој аманет. Сјети се тих ријечи кад мене више не буде.
- РАТИБОР: Хоћу, ћаћа. Добро, да пођем сад ...
(Усїане, ѿримеїи некакав заїворен коверай на сїолу.
Преврће ѓа у руци.)
Шта ти је ово?... Добио си неко писмо.
- ВУКОМАН: Дошло још јуче. Нисам га још отворио. Нешто државно. Море бит да ме ћерају одавле. Нијесам платија дажбине одавна, нема се... Све сам прода што сам мога, и кревет на ком је Весела изданула. А не могу назад ни у оне гњиле бараке, јербо кажу да ће и њи да руше. Неки мудроња купио земљиште. Оће да зида тржни центар.... Отворићу то писмо кад ти одеш. Никуд не журим.
- РАТИБОР: Па да се загрлимо, ћаћа.

Загрле се. Вукоман брише сузе.

РАТИБОР: Доћи ћу ја опет, ускоро, мајчиног ми гроба. Ајде, не плачи.

ВУКОМАН: Чувај се... Бог с тобом, сине.

Раїибор узме ѿорбу и ѿође к враїима. Вукоман крене за њим. Раїибор засїане, осмехне се и оде. Вукоман сїоји неколико ѿренуїака на враїима, ѿраїећи сина ѿоґледом. Онда се враїи до сїола. Уґледа коверай. Узме ѓа у руке и ѿолако седне. Најзад ѓа оївори. Извадивши комад ѿаїира, намршїи се као да не верује у оно шїо види...

ВУКОМАН: *(Чийа зласно)*

“Друштво повратак” ... “Извештавамо вас да смо обезбидили све услове за ваш повратак у родни крај. Умјесто разорене куће, вама и вашој обитељи бити ће на располагању смјештај у привременом боравишту, уз гаранцију овдашњих власти да ће вам бити изграђен нови дом...”

(Заљедан сџакласџим њољедом у једну њачку, њочиње да џеџа добијено њисмо. То чини сџоро, одсуџино. Најзад дуне и развеје зомилу њаџирића. Осџаје њеџокреџан, укочено з њољеда)

Заџамњење или завеса